

Jako dítě v Osvětimi – poslední přeživší vzpomínají

Thomas Muggenthaler

Heinz Kounio

Ruth Melcerová

Peter Gardosch

Josef a Michal Salomonovičovi

Vstup: Josef - Batoh 0.37

3. listopadu 1941 jsme byli zatčeni a podle nařízení gestapa si mohl každý vzít sebou 20 kilo. Mně bylo tři a půl roku, takže si musíte představit, co může dítě v tomto věku unést. Můj táta se rozhodl, že dostanu obrovský batoh, který byl skoro tak veliký jako já. A ten batoh s nočníkem mě zezadu bouchal do kolen, protože jsme samozřejmě museli jít pěšky. A samozřejmě, že to první, na co se dítě zeptá, je: ‚Mami, kam jedeme?‘ A odpověď zněla: ‚Jedeme do Polska na výlet.‘

Vstup: Gardosch – Příjezd do Osvětimi

Do Osvětimi jsme přijeli brzo ráno asi v pět, v šest hodin. A bylo to tam jako na Měsíci, úplně jiný svět, nekonečně dlouhé ostnaté ploty, svítící reflektory. V tom bledém světle bylo všechno šedé, tiché a potom vlak zastavil, otevřeli dveře, byli to vězňové, a pak nastal řev: ‚Aussteigen, schnell, schnell, bistra, bistra.‘ Z části se jednalo o polské vězně a někteří pak říkali v jidiš: ‚Neříkej, že jsi nemocný.‘ Vůbec jsem tomu nerozuměl a potom jsme se museli seřadit, pět, pět, pět, děti, seřadili jsme se, staří napravo. Byl jsem dohromady s mým otcem, postavil jsem se na levou stranu, do řady. A potom jsme šli dopředu, kde stáli důstojníci SS, jestli

tam byl Mengele, nevím, a jeden z nich se mě zeptal, kolik je mi let, a já jsem zalhal, řekl jsem, že 17, on kývnul a tak jsem zůstal naživu.

Vstup: Melcerová – Osvětim - Rudé nebe 0.16

Měla jsem dojem, že nebe je rudé a byl tam neuvěřitelný zápach, ten zápach byl opravdu neuvěřitelný, to se nedá zapomenout. A určitě mrtví, to jsme pochopili, a to je něco takového, že na všechno ostatní zapomenete.

Vstup: Melcerová – Osvětim – Kápa 0.19

Věděla jsem přinejmenším, že když mohli, tak mě chtěli toho ušetřit, ale bylo mně skoro devět let, takže jsem již mnohé postřehla. Viděla jsem kápa, viděla jsem, jak mlátí lidi, viděla jsem, jak lidé hladoví, umírají, to nebylo možné přede mnou skrýt.

Vstup: Gardosch 0.14

Když chlapce ve věku třináct a půl let budete považovat za dítě, potom jsem byl jako dítě v koncentračním táboře.

Titulky

Jako dítě v Osvětimi – poslední přeživší vzpomínají

Feature od Thomase Muggenthalera

Vstup: Josef – Mé jméno 0.21

Jmenuji se Josef Salomonovič, narodil jsem se v roce 1938. V různých lágrech jsem strávil skoro čtyři roky a to není možné vysvětlit během jedné a půl hodiny, proto to trochu zkrátím, zkusím to během jedné hodiny a půl hodinu vám nechám na otázky.

Vypravěčka

Josef Salomonovič při rozhovoru s pamětníky na jedné škole v hornofalckém Weidenu. Jako dítě byl vězněn v pobočném táboře koncentračního tábora Flossenbürg. Stejně jako jeho starší bratr Michal. Bratři se narodili v tehdejší Československu – v Ostravě, kterou Němci nazývali Ostrau.

Vstup: Michal – Dětství 0.22

Ano, bylo to nádherné dětství. Můj otec byl v Ostravě inženýrem, matka byla doma. Měl jsem mladšího bratra, byl hodně malý. Byli jsme šťastní. Byli jsme střední třída, nebyli jsme ani chudí ani moc bohatí, ale dařilo se nám velmi dobře.

Vypravěčka

Nacistickou okupací dětství v Ostravě skončilo. V roce 1939 bylo demokratické Československo rozbito nacistickým Německem.

Vstup: Michal - Hvězda 0.16

Když Němci napochodovali do Ostravy, bylo to velmi zlé, protože zde hned začaly platit norimberské zákony. Bylo mi šest let, museli jsme se všeho vzdát, nosit hvězdu.

Vstup: Hvězdy 0.04

Babička hvězdy vystříhala a museli jsme je nosit. Myslím, že hvězdu musely nosit děti od šesti let.

Vypravěčka:

„Mit 13 durch die Hölle!“ (*Ve třinácti skrze peklo!* – pozn. překl.) se nazývá kniha, ve které **Peter Johann Gardosch** líčí svůj život. Narodil se v roce 1930 ve městě Targu Mures (čti: *tirgu mureš*) – v části Sedmihradska, která nejprve patřila k Rumunsku a od roku 1938 k Maďarsku.

Vstup: Škola 0.22

Spolužáci byli velmi antisemitští, jednou, když jsem vyšel na školní dvůr, začala celá škola rvát: „Žide, Žide, sviňský Žide!“ A já jsem pak šel s pláčem domů a potom mě otec z této školy vzal a zapsal mě do jedné židovské školy v našem městě. Tak to tenkrát bylo!

Vypravěčka

Po vpádu Němců do Maďarska v březnu 1944 je situace pro Židy stále nesnesitelnější. Musí nosit židovskou hvězdu, brzy jsou vyhnáni ze svých domovů. Také rodina Petera Johanna Gardosche. Je mu 13 let.

Vstup: Paní doktorová 0.28

Tehdy přišel maďarský četník s nasazeným bajonetem a omluvil se mojí babičce: „Paní doktorová, musím se vám omluvit, musím vám říci, jménem zákona, jste zatčena.“ Takto jsme byli vyhnáni z domu, můj dědeček, moje babička, můj otec, moje matka, moje sestra a já.

Vypravěčka

Nejprve se rodina dostala do ghetta.

Vstup: Cihelna 0.29

Ano, ghetto se říkalo cihelně, to bylo ghetto. Zničená cihelna, která už nefungovala, s obrovskou výrobní halou, špinavou, zaprášenou, již několik let ta továrna nefungovala a tam jsme museli ležet na zemi.

Vypravěčka

Cihelna leží v dolíku. Kolem hlídkují maďarští policisté s kulomety. Jedná se pouze o přestupní stanici – na cestě do Osvětimi.

Vstup: Všechno je pryč 0.06

Nemohu si na nic vzpomenout, ani po válce jsem si nemohla na nic vzpomenout. Po Osvětimi bylo všechno pryč.

Vypravěčka

Ruth Melcerová pochází z Tomaszowa, malého města na jihu Polska. Její rodina vlastní textilní továrnu. Po německém přepadení Polska je rodině majetek vyvlastněn. V Tomaszowě musí Židé nejprve do takzvaného „velkého ghetta“. Odtud jich je řada deportována do vyhlazovacího tábora v Treblince – rovněž Ruthini prarodiče. Děti jsou v nebezpečí. Jedna Polka je ochotná Ruth a jejího mladšího bratra Mirka skrývat a vydává je za děti své sestry.

Vstup: Přežití 0.06

Jinak bychom my děti nepřežili, to bylo naprosto jisté a v Treblince také nikdo nepřežil.

Vypravěčka

Ruth musí již jako malá dávat pozor na mladšího Mirka.

Vstup: Ochrana 0.18

Také jsem ho chránila, to mně bylo už šest let. Přesně si pamatuji, že jsme byli u Poláků, seděli na okenním parapetu a dívali se ven, potom jsme spatřili otce a malý chtěl začít křičet, tak jsem ho tak chytla, aby křičet nemohl, chtěl zavolat na otce.

Vypravěčka

Němci deportují stále více Židů, ghetto se tak zmenšuje. Nakonec zůstane pouze takzvané „malé ghetto“. Zatímco rodiče pracují, jsou děti samy.

Vstup: Malé ghetto 0.25

Malé ghetto, ano, pamatuji si, že jsme byli odkázáni sami na sebe, dvě malé děti v maličkém pokoji. Moje matka a můj otec museli každé ráno pryč, vždy je odvedli a večer přišli zas nazpět. Bylo to ovšem tak, že když měli ještě peníze, dalo se něco koupit, měli jsme tedy i něco k jídlu, díky tomu, že rodiče pracovali mimo ghetto, tak jsme v tomto ghettu nehladověli.

Vypravěčka

Potom je vyklizeno i „malé ghetto“ v Tomaszově a rodina Cuikermannova je v roce 1943 deportována do tábora v Blizynu (čti *bližin*).

Vstup: Blizyn 0.40

To byl skutečný pracovní tábor, už to nebylo žádné ghetto, všude tam byly jen baráky a prýčny a muselo se pracovat. Moje matka tehdy dostala nápad, mně bylo sedm nebo osm let, a ona řekla, že je mně dvanáct a ve dvanácti jste byli „práceschopní“. A můj bratr byl příliš malý, řekla, že (je mu) osm. Rodné listy zřejmě nevyžadovali a každý říkal, co chtěl, a tak

jsem také musela pracovat a to pro dítě bylo téměř nemožné. Byly noční a denní šichty a bydleli jsme v barácích, nebyly o moc lepší než později v Osvětimi, byly tam krysy, a ty mně ohlodávaly a moje matka mně tak musela brát i v noci do práce.

Vypravěčka

Blizyn je pobočný tábor koncentračního tábora Majdanek. Teprve zde doopravdy začínají vzpomínky Ruth Melcerové na její dětství.

Vstup: Psi 0.20

Ano, to si pamatuji velmi dobře, protože si vzpomínám na ty krysy a na esesáky s obrovskými psy. Vybavuji si vlčáka a holínky a SS, to byla hrůza. Ti psi, byla jsem ještě malá, ti psi byli větší než já.

Vypravěčka

Jednoho dne přijde SS pro Ruthina mladšího bratra Mirka a odvede ho pryč.

Vstup: Bratr 0.20

Pro mě to nebylo žádné loučení, protože jsem si po válce pořád myslela, že žije. Pořád jsem mé matce říkala, budeme ho hledat s Červeným křížem. Co se stalo, jsem se dozvěděla až před sedmi nebo osmi lety, nevěděla jsem, ani moje matka to nevěděla, že děti postříleli v nedalekém lese.

Vypravěčka

Ruth Melcerová ukazuje fotografii, která je vystavena v jejím obývacím pokoji na polici. Je na ní její bratr. Hezké dítě se spoustou blondátých lokýnek.

Vstup: Melcerová – Blondáté vlasy 0.14

Byli jsme si velmi podobní, oba jsme měli blondáté, vlnité vlasy, oba jsme měli modré oči, vypadali jsme árijsky, víc árijsky to ani nebylo možné. A zhruba tak jsem vypadala i později, když jsem přijela do Osvětimi.

Vypravěčka

Heinz Kounio se narodil v Soluni. Jeho otec zde provozuje prodejnu fotoaparátů. V dubnu 1941 napadnou Němci Řecko. Také zdejší Židé musí okamžitě začít nosit žluté hvězdy.

Vstup: Kounio - Hvězda

Ano, ano, hvězdy jsme měli i tady.

Vypravěčka:

V Soluni před válkou žije přes 50.000 Židů – pouze 2.000 z nich přežije. Ještě před vpádem wehrmachtu se Řekové dozvídají o německém pronásledování Židů. Netuší ovšem tehdy, že jim hrozí smrt, říká Heinz Kounio.

Vstup: Kounio - Němci

Nevěřili jsme tomu, to přece není možné, Němci! To není možné! Nikdo nevěřil tomu, co plánují, že jsou tak dobře organizovaní a že zemřeme.

Vypravěčka

Rodina Kouniových musí 12. března 1943 opustit svůj dům a přestěhovat se do soluňského ghetta. Tam zůstávají Heinz, jeho sestra Erika, jeho matka Hella a otec Salvator jen krátkou dobu. Potom je deportují – do Osvětimi-Březinky.

Vypravěčka

Také Michal a Josef Salomonovičovi jsou deportováni do Osvětimi. A také oni musí předtím absolvovat odysseu.

Doma, v Ostravě, v tehdejší Čkoslovensku pracuje jejich otec jako inženýr v ropné rafinerii. Po německé okupaci je nuceně nasazen.

Vstup: Michal – Otec odjíždí 0.24

K té změně došlo v důsledku osobního příkazu, který dal důstojník SS Adolf Eichman židovské náboženské obci, že musí dát k dispozici 1000 mužů, a mezi nimi byl i můj otec. Odjel pryč na stavbu přeškolovacího tábora a matka byla velmi zoufalá.

Vypravěčka

Zatímco otec musí v polském Nisku stavět tábor, dostane se matka s Michalem a Josefem do Prahy. Doufá, že velká židovská obec v Praze může jí a jejím dvěma synům nabídnout více jistoty.

Vstup: Michal - Vystěhování 0.28

Matka si totiž myslela, že v Praze snad ještě budeme mít možnost vystěhovat se. Emigrace byla možná do Šanghaje, Dominikánské republiky, do Karibiku, ale bylo to velmi drahé. Byli jsme zoufalí, a když otec odjel, snažila se matka nás nějakým způsobem dostat ven, ale nešlo to.

Vypravěčka

Pak ovšem přijde záblesk naděje. SS rozpouští tábor v Nisku a židovští nuceně nasazení jsou skutečně propuštěni.

Vstup: Michal - Praha 0.12

Můj otec se tedy vrátil nazpět do protektorátu a setkali jsme se v Praze. To jsme byli i jako děti velmi šťastni, že jsme opět pohromadě.

Vypravěčka

Radost ze znovushledání však netrvá dlouho.

V listopadu 1941 je totiž rodina deportována do ghetta v Lodži. Po tři dlouhá léta žije rodina v polském průmyslovém městě ve velmi stísněném prostoru.

Vstup: Michal - Štěnice 0.09

Měli jsme spoustu štěnic a zpívaly o nich veselé písničky: „Schau mal die Wanze an, wie sie schön tanzen kann“ (*Podívej se na štěnice, jaké jsou to tanečnice*). A ty štěnice tam byly pořád.

Vypravěčka

Michal Salomonovič je starší z obou bratrů, ale je mu teprve 11 let, když rodina přijede do lodžského ghetta.

Vstup: Michal – Práce 0.23

K jídlu toho nebylo mnoho, ale ti, co pracovali, dostali každý den navíc porci polévky a otec mě dostal do „metallressortu“, byla to továrna, která vyráběla válečné součástky. Tam jsme měli relativně klid a dostávali jsme polévku.

Vypravěčka

Michal Salomonovič pracuje v této továrně jako zámečnický učeň – ve dvanáctihodinových směnách.

Vstup: Michal - Přestávka 0.03

Ano, ano, ano, ale s přestávkou, s hodinovou přestávkou.

Vypravěčka

Zatímco otec, matka a Michal musí na nucenou práci, zůstává malý Josef odkázán sám na sebe.

Vstup: Josef - Sám 0.17

Celou tu dobu, od šesti hodin ráno do pěti odpoledne byli pryč. Tak si to představte, kluk starý tři a půl, čtyři a půl, pět a půl let je deset nebo jedenáct hodin sám!

Vypravěčka

Jednou přijde matka domů a zjistí, že zmizela ta trocha večeře, kterou připravila.

Vstup: Josef – Zrcadlo 0.15

Přišla ke mně: ‚Kdo to snědl?‘ Řekl jsem jí: ‚Ten pán mi to dovolil, ptal jsem se ho a on řekl: ano.‘ ‚Jaký pán, jsi tady přece úplně sám, tady v pokoji přece nikdo není.‘ Otevřel jsem okno a v něm se odrážel můj obličej a řekl jsem: ‚Smím to sníst?‘ A on na to udělal takhle.

Vypravěčka

Josef přikývnul sám sobě. Protože je ještě moc malý na to, aby byl nuceně nasazen na práci, nachází se v trvalém nebezpečí. Neustále dochází k akcím, při nichž jsou zadržené děti následně deportovány a zavražděny. Rodiče potom schovají Josefa na půdu. Vede tam pouze požární žebřík – jeho příčky jsou pro malého Josefa od sebe strašně moc daleko.

Vstup: Josef – Půda 0.28

Takový žebřík, příšerný žebřík. Proč příšerný? Protože jsem byl tak malý. Moje matka se mnou lezla nahoru a pak dovnitř, musel jsem si lehnout na břicho a matka vedle mě a tak jsme tam leželi. Jako dítěti se mi chtělo brečet a ona mi řekla: ‚Nesmíš brečet, nesmíš ani muknout.‘

Vypravěčka

Ale nakonec je rodina stejně deportována do Osvětimi. Vězňové z tohoto transportu jsou považováni za vyučené kovodělníky a nemají jít do plynů. Přijmou je kápa – vězňové, kteří pomáhají SS dohlížet na tábor a za to dostávají různé výhody.

Vstup: Michal - Osvětim 0.34

Potom jsme přijeli do Osvětimi. Byla tma, pak se otevřely dveře a začal řev: ‚Ven, ven, všechno tam nechte ležet!‘ A pak přišli vězni v pruhovaných mundúrech a hnali všechny ven, kde byli esesáci, ti stáli, ale kápa běhali kolem: ‚Muži sem, ženy tam, schnell, dalli, dalli.‘ Psi štěkali. ‚Do řady po pěti, odchod!‘ A tak jsem šel s otcem, bratr šel matkou.

Vstup: Josef - Osvětim 0.30

V Osvětimi jsem mého otce viděl naposledy. Je tam rampa. Tam přišli, k uzamčeným dobytčákům a mlátili do nich: „Nechte všechno ležet.“ Křičeli: „Muži nalevo, ženy napravo, muži nalevo, ženy napravo!“ Otec držel pevně za ruku bratra, matka držela mě, to bylo naposledy, co jsem mého otce v životě viděl, od té chvíle jsme byli napořád rozděleni do mužského a ženského tábora.

Vypravěčka:

Heinz Kounio zvedne levou ruku a potře ji trochou vody – aby bylo lépe vidět modré číslo, které mu v Osvětimi vytetovali.

Vstup: Kounio - Číslo 0.21

Mám číslo 109565 a to je druhé číslo ze všech transportů, které přijely z Řecká do Osvětimi. Můj otec měl první číslo, a sice 109564.

Vypravěčka:

Heinz Kounio přijede se svojí rodinou 20. března 1943 do vyhlazovacího tábora. Je mu 15 let.

Vstup: Kounio - Příjezd 1.18

Všechny transporty z Řecká jely vždy do Osvětimi – Březinky. Byli jsme v úplně prvním transportu. Nejhorší bylo to zděšení. Sedm dnů uvnitř jednoho vagónu. Přijeli jsme časně ráno, ve čtyři, ve tři hodiny. Osvětim – pořád obrovská zima, byli jsme deportováni v březnu. To jediné, co jsme viděli, byl velký, veliký měsíc a to nás vyděsilo ještě víc. Ten řev SS, jak lidi mlátili, mlátili je vždycky po hlavě. Ty rány náš úděs ještě zvětšily. Trvalo to zhruba tři hodiny, dokud nebyl sjednán pořádek a pak začala separace, kdo je zdravý, kdo není zdravý, kdo je zdravý, kdo není zdravý. Malé děti, miminka, starší lidi, kteří nemohli chodit, ti všichni byli okamžitě

separováni, separováni, separováni, separováni, jeden tam, čtyřicet tam, jeden tam, čtyřicet tam.

Vstup: Kounio - Oheň

Hned další ráno jsme úplně přesně věděli, co se stalo, bylo to cítit. To byl ten první dojem a zároveň ten nejhorší. Vidíte těch pět komínů, to bylo velké zděšení, napřed vyjde oheň, druhá pára, třetí oheň a černý kouř. To jsme viděli. Dělali to tak, abychom to viděli.

Vypravěčka:

V Osvětimi se Heinz Kounio stane tlumočnickem, stejně jako jeho otec, matka a sestra.

Vstup: Kounio – Tlumočníci 0.17

Řekové tehdy nemluvili německy, jen velmi ojediněle, jediná rodina, která mluvila německy, byla ta naše. Ptali se: ‚Kdo mluví německy? Ty a ty a ty!‘ Moje sestra a já jsme byli ještě malé děti. ‚Půjdete do tábora a pokaždé, když přijede řecký transport, přijdete na rampu.‘

Vypravěčka:

Hanz Kounio musí tlumočit pro 18 řeckých transportů. To, že ho potřebuje německé vedení, mu zachrání život a může si k zajistit i jídlo navíc. Ve vagonech transportů se občas najde i bochník chleba.

Vstup: Kounio - Chléb 0.09

Lidé to přivezli, ve vagonech vždy zůstal nějaký chléb. Vzali jsme ho a snědli cestou, to znamená můj otec a já.

Vypravěčka

Také Peter Johann Gardosch je deportován do Osvětimi – ačkoliv to nikdo v transportu netuší.

Vstup: Gardosch - Hrůza 0.26

Vlak jel a jel a jel a nálada, to si dokážete představit, byla stísněná. Byl s námi pan dr. Citron, byl vážně nemocný a potřeboval pořád katétr, měl nemocné ledviny. Zřejmě měl v krvi zvýšenou močovinu, že už ani nebyl normální, vyřvával, že chce telefonovat Hitlerovi. Všechno to bylo příšerné, strašné, strašné.

Vypravěčka

Do vlaku bylo natlačeno tisíce Židů z maďarského ghetta. Bylo jich tolik, že stráž ani neměla čas vytetovat všem vězňům po jejich příjezdu do Osvětimi číslo.

Vstup: Gardosch – Příjezd do Osvětimi

Potom jsme šli dopředu, kde stáli důstojníci SS, jestli tam byl Mengele, nevím, a jeden z nich se mě zeptal, kolik je mi let, a já jsem zalhal, řekl jsem, že 17, on kývnul a tak jsem zůstal naživu.

Vstup: Gardosch – Kožich 0.41

A za to vděčím nakonec mojí babičce, protože tehdy se nosili takzvané městské kožichy, zvenku byla látka a vevnitř kožešina. Můj dědeček jeden takový měl, byl lékař a z města. A tento kožich jsme si měli vzít sebou. Říkal jsem babičce: ‚Proč chceš v červnu, abychom si sebou brali kožichy?‘ a na to: ‚Obleč si to, nikdy nevíš, v Německu bývá zima.‘ A já jsem si ten kožich oblékl a měl jsem ho na sobě, byl jsem vysoký, ale hubený a v tom

kožichu jsem vypadal trochu silněji. Ten SS důstojník mně tak uvěřil, že je mně 17 let.

Vypravěčka

Ve skutečnosti je Peterovi Johannu Gardoschovi teprve 13. On a jeho otec projdou na osvětimské rampě selekcí. Svoji matku zde však vidí naposledy.

Vstup: Gardosch – Slamák 0.30

Na pravé straně té kolony jsem viděl moji matku, a také moji babičku a moji malou sestru. Moje matka byla tak naivní, že si extra koupila slaměný klobouk, protože se říkalo, že v Německu se musí pracovat na poli, a když pracujete na poli, tak byste se měli chránit před sluncem. Tak si koupila slamák. A já jsem ji viděl v té koloně, jak pomalu, pomaličku postupuje v té obrovské koloně. Díval jsem se za ní, dokud mi slamák nezmizel z očí.

Vypravěčka

Je 7. června 1944, když jeho transport přijede do Osvětimi – Březinky. A ve stejný den jsou jeho matka, babička a malá sestra zavražděny. To ví Peter Johann Gardosch přesně.

Vstup: Gardosch – D Day 0.28

Ano, protože při jedné zastávce v Československu, bylo to 6. června, to byl totiž D-Day, když se vylodili Američané, spojenci. A český železničář, který nám dal kýbl s vodou, nám anglicky řekl, že se vylodili spojenci. A proto vím, že 6. června jsme byli ve vlaku v Česku, 7. června jsme dorazili a stejného dne ty lidi zabili.

Vstup: Gardosch – Bez rozloučení 0.38

Ani jsme se nerozloučili, vyšli jsme z vagónu. ‚Schnell, schnell, schnell,‘ křičeli jak šílenci: ‚Schnell, schnell, schnell, ženy napravo, napravo, napravo,‘ a byla pryč. Vůbec jsme neměli možnost se rozloučit, viděl jsem jen její slamák, konec. Potom v táboře jsem s vězni, co už tam byli delší dobu, viděli ten oheň z toho komínu, byly tam obrovské hranaté cihlové komíny, na každém rohu byl hromosvod a z těch komínů stoupaly pořád plameny a kouř a kouř. A někteří z nich mně říkali: ‚Hledáš svoji mámu? Táhle letí nahoru!‘

Vstup: Gardosch – Práce 0.43

Potom jsme byli v lágru a tam byly ty obrovské osvětimské baráky pro tisíc lidí, hrozný. Pořád apely, už ráno v šest hodin, apely, apely, apely. Můj otec byl se svými přáteli, byli to lékaři, a ti říkali: ‚S tím jídlem tady, to je maximálně 500/600 kalorií, bude do tří měsíců po nás. Takže je potřeba se snažit dostat pryč.‘

Vypravěčka

Také když v roce 1944 dojede transport s Michalem a Josefem Salomonovičovými deportováni z Lodži do Osvětimi, nejde nejprve nikdo do plynu. Nejedná se však o žádnou garanci přežití. Michal, starší z obou bratrů, zůstane se svým otcem.

Vstup: Michal – Apely v Osvětimi 0.48

Otec mně vždy říkal: ‚Jsi v pořádku! Jsi zdravý, já jsem zdravý, tak se neboj!‘ Stáli jsme pořád na apelu, hodinu, dvě, tři. Konverzace probíhala vždy ve špatné němčině, většinou to bylo: ‚Schnell, schnell, los, los! Mütze ab, zwei, drei, vier. Mütze auf zwei, drei, vier, Mütze ab!‘ Stáli jsme na apelu a kápa běhali kolem a zjišťovali, jestli není někdo nemocný. Když se

někdo posadil, byl nemocný. Když si někdo lehnul, byl těžce nemocný. A ten, co se posadil, toho zabili. To bylo zlé, ale táta byl vedle mě.

Vypravěčka

Jeho mladší bratr Josef zůstane s matkou. Je rok 1944 a chlapec nosí od deportace z Prahy v roce 1941 pořád stejné boty. Může si je i ponechat. Ale ženy si musí obléci táborové mundúry a ostříhají jim vlasy. Josef hledá svoji matku. Nepozná ji.

Vstup: Josef - Klička

Neuměl jsem si zavázat boty, neuměl jsem kličku. A tak jsem běžel k výdejnímu stolu, kde stály ženy. Stál jsem tam, bylo tam tolik žen a nevěděl jsem, která z nich je máma, protože byly tak strašně ošklivé. A máma udělala krok dopředu, poklekla si, šup, šup, šup, udělala kličku a já jsem věděl, že to je moje máma.

Vypravěčka

Josef nosí dál nejenom své boty z roku 1941, ale může si nechat i svůj kabát. A vněm: předmět, který má dodnes a který ukazuje žákům ve Weidenu. Kovovou lžíci.

Vstup: Josef - Lžíce 0.19

V zimníku jsem vždy nosil to nejdůležitější, to byla tato lžíce. Tu lžíci jsem měl v kapse. Protože jsem neměl zuby, jenom ty zadní, to znamená, že jsem nemohl kousat, ale touto částí jsem mohl strouhat, mohl jsem s tím jíst polévku, a to i bez zubů.

Vypravěčka

V roce 1944 je do Osvětimi deportována také Ruth Melcerová. 1. srpna vystoupí se svými rodiči z vagónu.

Vstup: Šok z Osvětimi 0.17

Potom jsme přijeli do Osvětimi a to byl velký šok. Myslím, že v tu chvíli jsem vůbec nevěděla, co se děje. Osvětim byla, no to se nedá vůbec popsat, bylo to tak, že když člověk přijel do Osvětimi, tak zřejmě všechno ostatní pro něj vyhaslo.

Vypravěčka

Vlak, kterým rodina Ruth Melcerové přijede, je označen za transport dělníků, a proto nedojde k selekci na rampě.

Vstup: Příjezd do Osvětimi 1.17

Ale ano, velmi dobře si na to pamatuji. Přijeli jsme přeplněnými vagóny z Blyszynu, což nebylo daleko, přišli jsme na rampu, ale u nás neproběhla žádná selekce, protože jsme přijeli jako pracovní tábor, kde už nebyly žádné děti, i když mně nebylo dvanáct, ale osm... A tak tam nebyl ani Mengele. Všechno nám vzali, úplně vše nám vzali a pak jsme dostali nové, v podstatě jiné věci. Spouště žen (ostříhali) vlasy, mně ale ne. Tak, jak jsem přijela, tak jsem šla dovnitř. Moje matka byla malá a štíhlá a dostala šaty až na zem, něco jako večerní róbu, sametové šaty. Moje teta, štíhlá a vysoká, krásná žena, dostala růžové šatičky po kolena. Takže oni ženy takto zohyzďovali. Vzali nám veškeré sebevědomí, veškerou sebeúctu.

Vypravěčka

V Osvětimi-Březince dostane i Ruth Melcerová na levé předloktí vytetované číslo.

Vstup: Číslo v Osvětimi 0.22

Ano, určitě všichni. Stáli jsme v řadě a tetovali nás, mé číslo bylo tak malé, že už nejde vidět. Bylo tam ještě A, 15330. Do Osvětimi se nikdo bez tetování nedostal. Abychom odtamtud neutekli. Tak si nás cenili. (pohnutě) Na to nejde zapomenout!

Vstup: Na číslo v Osvětimi se nedá zapomenout 0.16

To číslo nezapomenu, to mně můžete probudit o půlnoci, budu je vždycky vědět. 15330, předtím A, pomlčka, ta pomlčka už není vidět, 15330.

Vstup: Uvítání v Osvětimi 0.39

A tak jsme se dostali do Březinky. Byli jsme v lágru A, ten byl stranou. To už jsem otce neviděla, ten byl v mužském lágru. A přišly jsme do jednoho baráku. Věděla jsem, co jsou pryčny, ale už nevím, po kolika hodinách jsme se tam vlastně dostaly. Uprostřed stála obrovská kamna a běhala tam dozorkyně a pořád křičela s bičem v ruce: ‚Nepřežijete to! Všechny tady pochcípáte!‘ Zhruba nějak tak v polštině. Tak to bylo uvítání v Osvětimi.

Vypravěčka

Nejprve je Ruth Melcerová se svojí matkou ubytována v jednom z bloků. Kdyby SS dítě objevila, znamenalo by to rozsudek smrti.

Vstup: Češka 0.54

Asi po dvou dnech přišla za mojí matkou velmi mladá, pěkná Češka a řekla jí, že dítě v Osvětimi nemůže přežít a že si mě vezme k sobě do svého bloku, že tam má více možností. Vedoucí bloků měli pro sebe malý oddělený pokojík. Vzala mě tedy sebou, jak to zařídila, nevím. A pak jsem tedy byla u ní a nemusela jsem na práci. Při apelech mě vždy nějak tajně

protáhla, myslím, že jsem nemusela stát venku a občas jsem dostala chleba s máslem nebo s margarínem. A pak přišel do tábora Mengele a vzpomínám, že mě rychle strčila do té kabinky, do postele, přikryla mě a že tam mám zůstat ležet. Tak to tehdy bylo.

Vypravěčka

Vedoucí bloku se jmenuje Olga. Po osvobození hledá Ruth Melcerová tuto ženu, která jí zřejmě zachránila život – ale marně. Když se Rudá armáda začne přibližovat, nažene SS vězně na pochody smrti. Ani Olga ji už nemůže dále chránit.

Vstup: Cikánský tábor 0.54

Potom, na konci roku 1944, šest týdnů před koncem, před rozpuštěním tábora, kdy se všichni museli vydat na pochod smrti, to už jsem nemohla být dál u ní. A dostala jsem se do cikánského tábora. Tehdy jsem poprvé viděla cikánky, měly velké díry, velké díry v uších, protože jim vytrhali náušnice. A v tom táboře to bylo ze všeho nejhorší. Byla jsem tam sama, vyhladovělá, nic jsem nedělala, jen seděla. V Osvětimi, pokud zovna nebyl Mengele poblíž, tak jsem mohla chodit, mohla jsem jít za matkou. A tady v tom bloku jsem seděla bez jídla, bez rodičů, bez pomoci a bylo to strašné, měla jsem opravdové záchvaty paniky.

Vypravěčka:

Ruth již delší dobu nemá žádný kontakt s otcem, teď se jí ztratí z očí i matka.

Vstup: Z očí 0.16

Pak sem viděla z dále matku a ona říkala, že půjde, a já, že jdu taky, protože jsem si myslela, že také půjdu, ale to bych nepřežila. Byli jsme tam pak sami, deset dnů. Němci byli pryč a Rusové ještě nepřišli.

Vypravěčka

Josef a Michal Salomonovičovi v Osvětimi dlouho nezůstávají. Hned po několika dnech je jejich celý transport poslán dál: do koncentračního tábora Stutthof u Gdaňsku. Po příjezdu nabídne SS nemocným a slabým pomoc. Léčka.

Vstup: Michal – Otec zavražděn 0.56

Potom přišel příslušník SS a řekl mužům, že se musí přihlásit všichni, co jsou nachlazení, ti dostanou aspirin, kdo je oslabený, dostane vitamíny. A táta mi řekl: ‚Zůstaň tady, přihlásím se pro vitamíny a donesu ti vitamíny, ale zůstaň tady a nehni se odsud.‘ Poláci mu říkali, že to není pravda, že je to lež, ale on na to řekl, že to je německý důstojník a že dal své slovo na to, že dostanou vitamíny. Ale pak vzali otce na marodku a zabili ho injekcí do srdce. A ti Poláci nám říkali, že ti, co se přihlásili pro vitamíny, byli zabiti. To bylo pro mě příšerné, byl jsem zoufalý, táta byl pryč!

Vypravěčka

Otcova smrt je pro Michala životní tragédií. Matka zachová chladnou hlavu a prosadí, že i Michal může být s ní.

Vstup: Michal – Matka a seznam 0.33

A za krátkou dobu se to dozvěděla i moje máma. Šli jsme zase na kontrolu k písaři, který sestavoval seznamy. Byl jsem smutný, ale matka tomu písaři řekla: ‚Zapište ho ke mně!‘ A ten písař na seznam napsal:

Salomonovič Josefa a Michaela a já šel k mámě a byl jsem tam zapsán jako dívka.

Vypravěčka

Ale tím jejich odysea koncentračními tábory ještě neskončila. SS pošle lodžské kovodělníky ze Stutthofu do Drážďan, pobočného tábora koncentračního tábora Flossenbürg. Vězni spí a pracují v bývalé továrně na cigarety.

Vstup: Josef - Ráj 0.16

Když jsme přijeli do Drážďan, tak máma řekla: ‚Ráj, ráj!‘ Proč ráj? Protože jsme se dostali do normální budovy, kde byla elektřina, topení a voda!

Vypravěčka

Také Peter Johann Gardosch a jeho otec mají štěstí. Nezůstanou v Osvětimi, ale jsou vlakem deportováni do Horního Bavorska, do Kauferingu, pobočného tábora koncentračního tábora Dachau.

Vstup: Gardosch - Kaufering 0.30

Když jsme přijeli do Kauferingu, tak tam bylo nádraží, kde visely truhlíky s muškáty. Nešli jsme nijak dlouho, protože lágr byl hned na druhé straně kolejí. Byly tam velké baráky, ale byly to stany, obrovské hnědé stany, uvnitř pryčny, všechno úplně nové s dřevitou vlnou, dobře to vonělo, v porovnání s Osvětimí to bylo skvělé.

Vypravěčka

V Kauferingu staví SS podobně jako v Mühldorfu nad Innem obrovské betonové bunkry, aby chránila zbrojní výrobu před bombardováním.

Nebylo zde nakonec nikdy nic vyrobeno, tento šílený projekt však stojí tisíce životů. Peter Gardosch vražedné práci na stavbě bunkru jen taktak unikne.

Vstup: Gardosch – Přežití 0.54

A pak zase apel, apel a pak byly vytvořeny pracovní kolony, které chodily na práci, na stavbu obrovského bunkru. Projekt se jmenoval „Ringeltaube“ (*Holub hřivnáč – pozn. překl.*) Měl jsem štěstí, protože přišel jeden esesák a ptal se, kdo umí německy. Předstoupil jsem dopředu. Řekl: ‚Půjdeš se mnou!‘ Ukázalo se, že mám být jeho ordonanc. On byl ordonancem táborového velitele a já byl ordonancem ordonance. A tak jsem si zachránil život, protože ta práce na staveništi s betonem a ocelí a ty útrapy, 8, 10, 12 hodin, potom dva kilometry tam a dva kilometry zpět... Jako kluk ve věku třináct a půl let bych tam nepřežil, a takhle jsem si zachránil život.

Vypravěčka

Na štěstí není ani otec Petera Gardosche nasazen na stavbu bunkru a oba tak pobočný tábor Kaufering přežijí.

Vypravěčka

Oproti tomu v Drážďanech musí Michal Salomonovič pracovat. Stojí u frézy. Malý Josef se naopak musí pořád skrývat. Jednoho dne kontroluje SS továrnu – matka rychle schová Josefa do kontejneru na špinavé prádlo.

Vstup: Josef - Drážďany 0.34

Přišli k tomu kontejneru, kam se dávalo špinavé prádlo. Vždycky, když, takhle přišli, tak mě tam máma strčila, přiklopila mě poklopem a řekla:

„Kromě dýchání nesmíš ani muknout.“ A oni mě objevili a 12. února 1945 jsem byl odsouzen k smrti. Měli mě vyvést ven a zastřelit. V noci však byly Drážďany strašlivě bombardovány a to mě zachránilo.

Vypravěčka

Nálet na Drážďany zachrání Josefu Salomonovičovi život. A nejenom jemu. Také drážďanští Židé, kteří ještě mají být deportováni, mohou v chaosu zmizet. Nakonec se vězňové pobočného tábora musí vydat na obávaný pochod smrti. Jednou ze zastávek je pobočný koncentrační tábor Svatava, německy: Zwodau. Malý Josef má tolik boláků, že pořád pláče. Vězňové seženou bednu, naplní ji dřevitou vatou a Josefa do ní položí. Ale venku mimo barák! Je obrovská zima a Josef je zoufalý.

Vstup – Boláky 0.03

„Dobrý Bože, nech mě zemřít,“ říkal jsem, „už nemůžu!“

Vypravěčka:

Heinz Kounio a jeho otec zůstanou v Osvětimi-Březince, dokud se nepřiblíží Rudá armáda. Potom jsou deportováni do Mauthausenu u Lince. Přijedou sem 25. ledna 1945. Pro tento koncentrační tábor nachází Heinz Kounio pouze dvě slova:

Vstup: Kounio - Mauthausen 0.05

Bití, bití, bití, vězení, vězení, vězení.

Vypravěčka:

Z Mauthausenu pokračuje dál do pobočného tábora v Melku, jednoho z největších koncentračních táborů na území Rakouska. Má se zde postavit

podzemní zbrojní továrna koncernu „Steyr Daimler Puch“. Podzemní továrna má krycí jméno „Quarz“.

Vstup: Kounio - Klášter 0.04

Je tam klášter, krásný klášter, ale v klášteře jsme nebyli. (směje se)

Vypravěčka:

Ještě v dubnu 1945 jsou Heinz a Salvator Kouniovi deportováni do Ebensee, dalšího pobočného tábora Mauthausenu. Stejně jako předtím v Melku je Heinz Kounio nasazen na hloubení štol.

Vstup: Kounio – Štoly 0.07

Ve štolách to byla velmi těžká práce, v obou posledních (táborech) jsem pracoval vždy ve štolách.

Vypravěčka

V Kauferingu zachrání Peter Gardosch dokonce život otcově příteli, který má být deportován nazpět do Osvětimi.

Vstup: Reti 1 0.50

Pracoval jsem mimo tábor, protože velitelství se nacházelo mimo samotný tábor. Na železnici, na kolejích, leželi úplně vyzáblí vězni, kteří čekali, že je převezou zpět do Osvětimi, protože to bylo tak zařízené: pracovat až do úplného vysílení, zpět do krematoria a smrt. Najednou jsem uslyšel hlas mezi těmi, co leželi, co nemohli stát. Jeden z nich řekl: ‚Peter Gardosch.‘ Řekl moje jméno. Podíval jsem se tam a podle jeho očí jsem ho poznal. Byl to majitel velké továrny na nábytek z Neumarktu, přítel mého otce, jmenoval se dr. Georg Reti.

Vstup: Reti 2 0.43

Potom jsem mluvil s tím esesákem, protože ti tam stáli, kouřili a čekali, až přijedou vagóny. Řekl jsem: ‚To je můj přítel. Smím ho vzít sebou do tábora? Vzal bych ho na svůj vozík,‘ protože ten muž tehdy vážil snad 40 kilo. Ten esesák tehdy řekl: ‚Poslouchej, počet musí souhlasit. Přiveď mi jiného a můžeš si ho vzít.‘ Tak jsem šel do márnice, byla to takové kulatá budova, ve které byly na sebe naskládané mrtvoly. Tak jsem jednu z nich vzal na vozík a tomu esesákovi jsem řekl: ‚Tak tady je.‘ Položil jsem tam mrtvého, dr. Retiho jsem naložil a převezl do tábora.

Vypravěčka

Martyrium Josefa a Michala Salomonovičových mezitím pokračuje. SS žene vězně z pobočného tábora ve Svatavě dál. Je to jeden z pochodů smrti, během nichž ještě tisíce vězňů přijdou o život. Jednoho dne však přijde nálet spojeneckých letounů.

Vstup: Josef – Zůstaň ležet

Když přiletěla bojová letadla, tak bombardovala všechno, co se hýbalo. Lokomotivy, auta, tanky jaktak, ale na nás nestříleli. A vždycky, když se letadlo přiblížilo, řekl esesák: ‚Lehnout do příkopu, přikrýt, čekat a nehýbat!‘ A po třetím, čtvrtém náletu máma řekla: ‚Zůstaňte ležet!‘ A oni šli dál.

Vypravěčka

Na dekách, které mají sebou, je velkým písmem napsaná zkratka „KL“ – koncentrační tábor. Nacházejí se již na českém území. Jeden železničář schová Michala, Josefa a jejich matku a pak je přivede k sedlákovi, který jim nabídne ukrýt ve stodole.

Po osvobození se matka s oběma syny vrátí zpět do Ostravy. Michalovi je 11 a Josefovi teprve 6 let! Zazvoní u dveří tety, sestry matky, která německému běsnění unikla.

Vstup: Michal - Teta 0.22

Šli jsme jako osvobození, šťastní, dorazili jsme do Ostravy. Naše teta se v Ostravě ukryla a my jsme tam přišli, máma tam zazvonila a teta nás nepoznala. A (máma) potom řekla: ‚Berto, ty mě nepoznáváš, já jsem přece tvoje sestra!‘

Vstup: Rusové 0.16

A pak přišli Rusové, 27. ledna, a když uviděli děti, dali nás okamžitě na koňský povoz a hned nás odvezli do Krakova, do sirotčince.

Vypravěčka

V Krakově je Ruth sama, nemá žádný kontakt na svoji rodinu. Dostane se na židovskou obec. Tam uslyší, že někdo jede do jejího rodného města Tomaszowa.

Vstup: Strýc 0.20

Víte, jaké jsou děti, jak pořád někde běhají. A pak jsem uslyšela, jak říká, že jede do Tomaszowa Mazowieckeho. Tak jsem řekla, aby se tam zeptal, jestli snad někdo není naživu. (pohnutě) Tak to bylo. Tam našel strýce (moment, prosím) a ten pro mě potom přijel.

Vypravěčka

Strýc se o Ruth stará a daruje jí panenku a kočárek. Dnes to považuje za absurdní.

Vstup: Osvětim – Rychle dospělá 0.18/Žádné dětství

Ó ano (směje se), to rychle zestárnete, za noc jsme se stali dospělými, když jsme přijeli do Osvětimi. Už nejste žádné dítě a předtím jsem také nebyla dítě, takže jsem vlastně žádné dětství neměla. Dětství už bylo dávno pryč. Po Osvětimi žádné dětství není.

Vstup: Panenka 0.21

To už byla Osvětim trochu vzdálenější. Dostala jsem panenku, to je tak absurdní. Zaprvé jsem byla už úplně dospělá. Věděla jsem všechno, věděla jsem, jak se chránit, všechno jsem věděla. A pak mně koupí kočárek s panenkou a já se s ním procházím. No věřili byste tomu?

Vypravěčka

Ruth je u svého strýce, ale netuší, kde jsou její rodiče.

Vstup: Ravensbrück 0.24

Moje matka byla osvobozena v Ravensbrücku a hladce se pak dostala do Lodže. V Lodži šla na obec, někoho tam potkala, kdo jí řekl, ano, žije strýc a dítě (téměř pláče). Víte, vůbec si nedovedu představit, co si tehdy myslela!

Vypravěčka

Matka jede dál do Tomaszowa – a konečně stojí u Ruth přede dveřmi.

Vstup - Sen 0.17

Bylo to jak sen, matka brečela, já jsem brečela, strýc tam stál a pak se zeptala, jestli něco víme o tátovi. Nevěděli jsme o něm vůbec nic.

Vstup: Matka 0.18

Matce bylo na konci války 34 let. Měla jsem pořád pocit, že je to stará žena. Vypadala tak. Šílené! Ta upravená žena, která o sebe pořád dbala, takhle vypadala, neuvěřitelné. Z té doby neexistují žádné fotografie, díky Bohu!

Vypravěčka

A o otci Ruth Melcerové pořád nejsou žádné zprávy. Nikdo neví, co se s ním stalo poté, co byl z Osvětimi deportován.

Vstup: Září 0.10

A pak se vrátila i jedna teta a jeden strýc, ale otec pořád nikde. Bylo září a táta tady pořád nebyl.

Vypravěčka

Nakonec však přeci: otec se vrací! Kvůli tyfové karanténě musel zůstat v táboře, kde byl osvobozen a teprve nyní s ostatními vězni propuštěn domů.

Vstup: Fantom 0.07

V září mám narozeniny a krátce před nimi přišel. Úplně nečekaně, jako fantom.

Vypravěčka:

Heinz Kounio je osvobozen americkou armádou 6. května 1945 v pobočném táboře Ebensee. Je však tak slabý, že ho ostatní vězni musí na apelplac dovést. Heinz Kounio má 17 let.

Vstup: Kounio - Váha

Vážil jsem 34, 34 kilo. Stáli jsme tam, nemohl jsem se vůbec hýbat, nemohl jsem stát.

Vypravěčka:

Jeden americký voják dá jeho otci fotoaparát. Vzniknou tak snímky vězňů vyzáblých na kost a kůži. Dnes se jedná o důležité dobové dokumenty.

Vstup: Kouniovy fotografie

To byly úplně první fotky. Foťák mu dal jeden Američan, takový tlustý a řekl: ‚Salvatore, musím teď pryč. Tady máš foťák a prosím foť a foť a foť!‘

Vypravěčka:

Válka končí. Heinz Kounio a jeho otec Salvator žijí. Také jeho sestra a matka se vrací zpět. Rodina si doma v Soluni buduje nový život. Spousta ostatních přeživších mlčí. Heinz Kounio však chce svůj příběh vyprávět.

Vstup: Kounio mluví

Nechtěli mluvit, protože ztratili své rodiny, to bylo velmi smutné, ale nechtěli mluvit. Když jsem se ale tehdy vrátil zpátky, řekl jsem, že mluvit budu. Tečka!

Vypravěčka

Peter Johann Gardosch má 14 let, když je konečně v Horním Bavorsku osvobozen. On a jeho otec se vrátí zpět do Rumunska. Jen pomalu se však vrací zpět do normálního života.

Vstup: Žádný hrdina 0.20

Myslel jsem si o sobě, že jsem hrdina. Byl jsem v Osvětimi, byl jsem v Kauferingu, trpěl jsem. Myslel jsem, že když se vrátím, tak lidé řeknou: ‚Podívejte, to je Peter Gardosch!‘ Ale nic! Byl jsem pro ostatní stejná nula jako předtím a stejně takový Žid, jako předtím.

Vypravěčka

Neměl po osvobození noční můry, ale deprese – i když si toho tehdy vůbec nebyl vědom.

Vstup: Mimo čas 0.40

Měl jsem deprese. Když jsem se vrátil z lágru nazpět, byl jsem žurnalistou v televizi, v Rumunsku, a pak se mně stalo následující: vždycky jsem chodil v budově televize nahoru pěšky a v jednom poschodí jsem zůstal stát a také čas se zastavil. To se mě párkrát stalo, že jsem se zastavil a dostal se mimo čas.

Vypravěčka

Když je Ruth Melcerová osvobozena, má devět let. V Osvětimi strádala hladem. Teď jí. Bez přestání. Ruth velmi ztloustne – dodnes na to nevzpomíná ráda. Rodina opustí Polsko, žije dva roky v uprchlickém táboře u jezera Schlachtensee v Berlíně.

Vstup: Kino 0.18

Také tam byly baráky, ale s pokoji. Byla tam škola, děti. Dělali tam pro děti, co se dalo. Nejlepší ze všeho bylo kino. Kino mě zajímalo ze všeho nejvíc.

Vypravěčka

Rodina se dostane do Bavorska a žije v Mnichově. Ruth nejprve navštěvuje židovské gymnázium na Möhlstraße. Osvětim je daleko.

Vstup - Potlačení 0.09

Můj nejlepší kamarád, který seděl vedle mě ve škole, vůbec nevěděl, že jsem byla v Osvětimi. To všechno bylo pryč, všechno jsem to v sobě potlačila, už jsem to víc nechtěla.

Vstup: Jazz

Tehdejší Mnichov byl pro mladou holku grandiózní. To je jasné. Chodili jsme ven, ve Schwabingu. Peníze jsme neměli. Chodili jsme hodně do jazzových klubů, pořád někam-

Vypravěčka

Změní si jméno. Ruth Melcerová se totiž jako dítě jmenovala Ryta. Po tom všem, co zažila, čím si musela projít, chce mít židovské jméno.

Vstup: Ruth 0.29

V Berlíně jsem ještě chodila do školy se jménem Ryta. V pasu mám jméno Ryta. Potom, když jsem byla na gymnáziu, tak byla velmi známá Rita Hayworthová. A já si říkala, Ryta přece není židovské, hebrejské jméno a já chci mít hebrejské jméno. Tak jsem ve škole řekla, že se jmenuji Ruth a

tak jsem se stala Ruth. Moje matka mně nikdy Ruth neřekla, otec také ne, to se mně nepodařilo (směje se).

Vypravěčka

Ruth si užívá svobodného života ve Schwabingu, ráda chodí tancovat. Číslo, které má vytetované na levém předloktí, nosí dodnes. Ruth Melcerová si je nikdy nechtěla nechat odstranit.

Vstup: Číslo z Osvětimi 0.25

Ne, na to jsem ani nepomyslela. Proč bych si je měla nechat odstranit? U nás doma to nikdo neudělal. Neznám nikoho, kdo by si je nechal odstranit. I kdyby měl někdo hloupé řeči. Po válce jsem se nebála cokoliv odpovědět. To by mně ani ve snu nenapadlo. Nepovažuji to za nějakou hanbu, abych se ho zbavovala. To mi udělali oni.

Titulky

Jako dítě v Osvětimi – poslední přeživší vzpomínají

Feature od Thomase Muggenthalera

Vypráví: Katja Bürkle

Zvuk a technika: Adele Kurdziel

Režie: Rainer Schaller

Redakce: Till Ottlitz

Vyrobil Bayerischer Rundfunk 2020